

یکی از الزامات دستیابی به اقتصاد پیشرفته، جهت‌گیری سیاست‌گذاری پولی به سمت حمایت از رشد اقتصادی فناوری در چارچوب الگوی هدایت اعتبار است.

به گزارش اپینا؛ چند سالی است که نام‌گذاری سال‌های مختلف ذیل عنوان «شعار سال» حول محورهای اقتصادی به‌ویژه حمایت از تولید ملی تعیین می‌شود. امسال نیز رهبر انقلاب در پیام نوروزی خود در آستانه قرن جدید خورشیدی، شعار سال را «تولید؛ دانش‌بنیان، اشتغال‌آفرین» بیان کرده و در سخنرانی اول فروردین به تشریح این موضوع پرداختند.

حضرت ای‌الله خامنه‌ای با تأکید بر اینکه «برای رشد اقتصاد کشور و اصلاح امور اقتصادی کشور، به طور قاطع باید به سمت اقتصاد دانش‌بنیان حرکت کنیم»، در توضیح «اقتصاد دانش‌بنیان» گفتند: «یعنی اینکه دانش و فناوری پیشرفته نقش‌آفرینی فراوان و کاملی در همه عرصه‌های تولید داشته باشد.»

ایشان در ادامه، مزیت‌های پیگیری این سیاست را «کاهش هزینه‌ها و قیمت تمام‌شده» و «افزایش بهره‌وری، کیفیت و قدرت رقابت» تولیدات داخلی عنوان نموده و تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان بر بخش را شاخصی برای سنجش پیشرفت آن بخش در دولت و عملکرد مدیران مربوطه دانستند.

معظم‌له همچنین با اشاره به آمارهای ارائه شده مبنی بر فعالیت حدود ۶۶۰۰ شرکت دانش‌بنیان در کشور و اشتغال مستقیم ۳۰۰ هزار نفر در این شرکت‌ها، بر نیاز کشور به دو بار شدن این تعداد به‌ویژه در حوزه کشاورزی و رسیدن میزان اشتغالزایی آنها به ۶۰۰ هزار نفر در سال ۱۴۰۱ تصریح نموده و یادآور شدند که توسعه این شرکت‌ها باید کیفی باشد. ایشان با تأکید بر امکان‌پذیر بودن این خواسته، درباره الزامات چنین تصمیمی بیان کردند: «بله،امکانات

High-income group	Upper middle-income group	Lower middle-income group	Low-income group
 Switzerland	 China	 Viet Nam	 Rwanda
 Sweden	 Bulgaria	 India	 Malawi
 United States of America	 Thailand	 Ukraine	 Madagascar
 United Kingdom	 Brazil	 Philippines	 Tajikistan
 Republic of Korea	 Iran (Islamic Republic of)	 Mongolia	 Burkina Faso
 Netherlands	 South Africa	 Republic of Moldova	 Uganda
 Finland	 Peru	 Tunisia	 Mozambique
 Singapore	 Malaysia	 Morocco	 Mali
 Denmark	 Turkey	 Kenya	 Togo
 Germany	 Russian Federation	 United Republic of Tanzania	 Niger

جایگاه عملکرد نوآوری ایران در بین کشورهای یاد در آمد بالاتر از متوسط (۲۰۲۱)

وجود دارد که از جمله آن می‌توان به گزارش شاخص نوآوری جهانی (GHI) اشاره نمود که جدیدترین نسخه آن در سپتامبر ۲۰۲۱ (شهریور ۱۴۰۰) با موضوع «زدیابی نوآوری در میان بحران کووید ۱۹» منتشر شد. در این گزارش‌ها که به ارزیابی عملکرد نوآوری کشورها می‌پردازد، رتبه نخست به سوئیس تعلق دارد. سوئیس، سوئد، آمریکا و انگلیس طی سه سال گذشته جزء ۵ کشور برتر بوده‌اند و کره جنوبی برای اولین بار در سال ۲۰۲۱ با جمع ۵ کشور برتر پیوسته است.

ایران که در سال ۲۰۲۰ با نازل چند پله‌ای در جایگاه ۶۷ جهان قرار گرفته بود، در سال ۲۰۲۱ با ۷ پله صعود و کسب جایگاه ۶۰ جهان، به عنوان یکی از کشورهای است که بیشترین ارتقایی رتبه را داشته است. در گزارش اخیر، رده‌بندی کشورها به تفکیک منطقه و سطح درآمدی نیز ارائه شده و ایران در میان کشورهای دارای درآمد متوسط به بالا در جایگاه ۱۳ و در میان کشورهای منطقه آسیای مرکزی و جنوبی، پس از هند، در جایگاه دوم قرار گرفته است.

طبق گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، جایگاه ایران در شاخص جهانی نوآوری در سال ۲۰۱۴ معادل ۱۲۰ بوده و از سال ۲۰۱۴ تا

شعار سال چگونه محقق می‌شود؟

رشد اقتصادی فناورانه

باتحول در سیاست‌های پولی و اشتغالزای

شرکت‌های کوچک و متوسط به‌ویژه دانش‌بنیان‌ها گسترش دهد.

حمید آذرمنده، مدیر اداره تامین مالی زنجیره تولید در این رابطه می‌گوید: «در تامین مالی زنجیره‌ای، الگوهای تامین مالی به گونه‌ای طراحی می‌شوند که شمول مالی افزایش یافته و بینگاهای کوچک و متوسط از طریق اتصال به زنجیره‌های تامین، تحت پوشش نظام مالی قرار می‌گیرند.»

وی اظهار کرد: «در وضعیت فعلی، کسب و کارهای دانش‌بنیان و نوپا، امکان دسترسی محدودی به منابع مالی دارند. جهت اقتصاد دانش‌بنیان، نیازمند ایجاد یک نظام تامین مالی کارآمد برای پشتیبانی از کسب و کارهای دانش‌بنیان است. در این زمینه اولین جلسه کمیته توسعه سرمایه‌گذاری و تامین مالی ذیل کمیسیون راهبردی اقتصاد دیجیتال، در هفته پایانی سال گذشته تشکیل شد. هدف اصلی کمیته یاد شده حسب مصوبات، توسعه نظام تامین مالی

کسب و کارهای دیجیتال و استفاده از ظرفیت‌های فناوری اطلاعات به منظور توسعه نظام مالی است. در سال جاری، بانک مرکزی مشارکتی فعال در این کمیته خواهد داشت و با این توضیح، از طریق مشارکت همه دستگاه‌های ذیربط، زمینه‌ساز تامین مالی تولید دانش‌بنیان فراهم خواهد شد. بنابراین، توسعه نظام تامین مالی زنجیره‌ای و ارتقایی نظام تامین مالی تولید، گام موثری در راستای تحقق شعار سال خواهد بود.»

به نظر می‌رسد هدف‌گذاری تولید فناوریانه در الگوی اهداف اعتبار و تأمین مالی زنجیره‌ای، می‌تواند ما را به رسیدن اهداف اقتصادی خود نزدیک کند؛ همان‌طور که رهبر انقلاب فرموده‌اند: «سیدین و دست یافتن به پیشرفت عالانه در اقتصاد و حل مشکل فقر در کشور – که ما مشکل فقر و استعفاف مالی را در کشور بخوایم حل کنیم – فقط از مسیر تقویت «تولید» میگذرد؛ اگر ما تولید را تقویت کردیم که تقویت آن هم به همین دانش‌بنیان بودن است، این مقصود بزرگ آن‌شاهانه حاصل خواهد شد.»

راه‌های از اقتصاد نشانی

وی در گفت‌وگو با پایگاه حفظ و نشر آثار رهبر انقلاب می‌افزاید: «اشتغال حوزه دانش‌بنیان اشتغال نخبگانی است، اشتغال نیروی تحصیل کرده است… ما قریب به چهار میلیون دانشجو داریم. ما در کشورمان بیش از چهارده پانزده میلیون نفر آدم تحصیل کرده داریم، راهی جز این نداریم که به این سمت برویم. نیروی انسانی فوق‌العاده‌ای داریم، برای حفظ و جذبشان، برای اینکه اقتصادمان را از این سلطه نفت رها کنیم، به تولید دانش‌بنیان نیاز داریم. در دوران تحریم ما تجربه کردیم که بدون نفت نمی‌م‌شود اقتصاد را اداره کرد. اگر تحریم نبودیم که الان خیلی از این شرکت‌های دانش‌بنیان وجود هم نداشتند. محمدرضا پورابراهیمی رئیس‌کمیسیون اقتصادی مجلس هم در این زمینه می‌گوید: دانش بنیان بودن فعالیت‌ها متحصر به کالا نیست و مربوط به خدمات نیز می‌تواند باشد.»

به ادامه سخنرانی نوروزی خود با اشاره به موضوع اشتغال‌آفرینی گفتند: «اشتغال‌آفرینی با همین شرکت‌های دانش‌بنیان به دست خواهد آمد؛ یعنی اگر ما به معنای واقعی کلمه بتوانیم این شرکت‌ها را به وجود بیاوریم که در این زمینه دچار خطاهایی که گاهی در گذشته شده‌اند نشویم، اشتغال هم زیاد خواهد شد.» رهبری در توضیح «خطاهای گذشته» یادآور شدند: «در دولت‌های مختلف طرح‌هایی با نام‌های گوناگون داشتیم که تسهیلات بانکی را در اختیار افراد بگذاریم برای اینکه تولید بالا برود؛ تقریباً همه این طرح‌ها ناموفق بود؛ پول‌پاشی کردن و بی‌ملاحظه اقدام کردن به جایی که رسیده؛ باید این‌ا کار خیلی با دقت و مطالعه و درست انجام بگیرد و فعالیتِ شرکت‌های دانش‌بنیان به صورت زنجیره‌ای شکل پیدا بکند.»

در همین زمینه علی صالح آبادی؛ رئیس‌کل بانک مرکزی با اشاره به سخنان مقام معظم رهبری درخصوص ضرورت اجتناب از پولپاشی می‌گوید: «همان‌طور که مقام معظم رهبری اشاره کردند، پولپاشی مشکلی را حل نمی‌کند و این نکته کاملاً صحیح است. برای مثال اگر تولیدی بدون توجیه اقتصادی باشد، هر میزان پول به آن وارد تعلق گیرد، همچنان خروجی آن بهینه نخواهد بود. لذا تولیدی که بازده و صرفه اقتصادی نداشته باشد از فناوری مناسب و دانش بنیان لازم بهره‌مند نباشد، طبیعتاً هرچه پول‌پاشی برایش صورت گیرد در نهایت به هدف لازم نخواهد رسید.»

نکاه نادرست به اشتغالزایی

به نظر می‌رسد در کشور ما نگاه به اشتغالزایی خصوصاً در صنایع فناوری‌محور دچار مشکل اساسی است. چنین تصور می‌شود که صرفاً با تخصیص یک بودجه مشخص در قالب سرمایه‌گذاری با تسهیلات، می‌توان تعداد معینی شغل ایجاد کرد، در حالی که

می‌شود که در این صورت هزینه بهای تمام‌شده خدمت کاهش می‌یابد و سرعت کار افزایش یافته و شفافیت اطلاعات ایجاد می‌شود و دستگاه‌های خدمت‌رسان می‌توانند این موارد را در دستور کار قرار بدهند. وی با اشاره به رتبه ۱۵ ایران در تولید علم در دنیا عنوان می‌کند: باید از این انباشت علمی استفاده کنیم و تجاری‌سازی صورت بگیرد؛ علمی که در معیشت مردم اثرگذار نباشد اهمیتی ندارد.

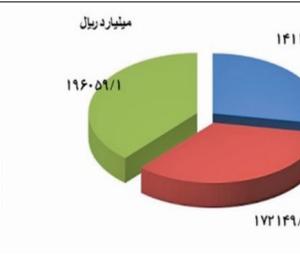
ظرفیت‌های نیروی انسانی

برای بهبود تصور خود از ظرفیت نیروی انسانی تحصیلکرده کشور، خوب‌است دوباره به گزارش نوآوری جهانی (GHI) که رتبه کشورها را در عملکرد نوآوری در تولید تعیین می‌کند نگاهی بیاندازیم. در گزارش سال ۲۰۲۱ ایران در رتبه ۶۰ جهان قرار گرفته که هرچند ۷ پله نسبت به سال قبل از آن بهبود یافته اما به نظر می‌رسد با توجه به ظرفیت‌های موجود به‌ویژه در حوزه نیروی انسانی از ظرفیت‌های خود بسیار دور هستیم. شاهد ماجرا آنکه به گفته مرضیه شاوردی؛ مدیر توانمندسازی صندوق نوآوری و شکوفایی؛ در گزارش GII ۲۰۲۱، از ۸۱ زیرشاخص در قالب ۷ رکن (۵ رکن مربوط به شاخص‌های ورودی و دو رکن مربوط به شاخص‌های خروجی) برای محاسبه امتیاز و رتبه کشورها استفاده شده که در این بین بهترین رتبه ایران در میان ارکان ورودی، مربوط به «سرمایه انسانی و پژوهش» با رتبه ۴۹ می‌باشد. همچنین در میان زیرشاخص‌های بررسی‌شده، یکی از بهترین رتبه‌های ایران مربوط به «دانش‌آموختگان علوم و مهندسی» (در رکن سرمایه انسانی و پژوهش) با کسب رتبه ۳ می‌باشد.

پشتیبانی از جوانان تحصیلکرده

با وجود این سرمایه و توان‌کنظیر که می‌تواند تولید کشور را متحول کند، اما بسیاری از صنایع ما از تکنولوژی روز فاصله دارند. به خاطر همین ظرفیت‌های مغفول‌مانده نیروی انسانی است که رهبر انقلاب در سخنرانی آغاز سال جدید فرمودند: «تعداد زیادی از عناصر تحصیل کرده‌های سطح بالای ما، یک درصد بالایی –که این درصد را به من گزارش کرده‌اند- از کسانی که تحصیل کرده‌های سطح بالا هستند، در رشته‌های غیرتحصیلی خودشان مشغول کارند؛ چرا؟ می‌توان این‌ها را در آن رشته‌های خودشان مشغول کار کرد، به این‌ها کمک کرد، پشتیبانی کرد تا بتوانند شرکت‌های دانش‌بنیان را تشکیل بدهند.»

یک پژوهش علمی که با عنوان «اثرات شاخص اقتصاد دانش بنیان بر رشد اقتصاد کشورهای اسلامی»ان‌پان‌ماه ۱۴۰۰ در فصلنامه «اقتصاد مالی» به چاپ رسیده، ضرورت تمرکز بر تولید نیروی کار آموزش‌دیده و ایجاد تولید و اشتغال حول آن را به خوبی بیان می‌کند؛ «با

تسهیلات پرداختی به شرکتهای دانش‌بنیان طی ۱۰ماهه منتهی به دی‌ماه ۱۴۰۰

اساساً اقتصاددانان، اشتغال را به عنوان خروجی یک سیستم اقتصادی می‌دانند که از دل یک ساختار منسجم پدید می‌آید. این موضوع درباره صنایع فناوری‌محور به عوامل تولید آن علاوهبر سرمایه و نیروی کار، بر محور دانش استوار است پیچیدگی بیشتری هم دارد. سورنا ستاری؛ معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور و رئیس‌بنیاد ملی نخبگان معتقد است: «قوتی داریم راجع به صنعت صحبت می‌کنیم راجع به ساختار صنعت می‌کنیم که زایش دارد، نوآوری در آن متبلور می‌شود و یک انتقالی در حوزه استفاده از نیروی متخصص و بقیه این موارد اتفاق می‌افتد. آنجاست که آدم‌ها مهم می‌شوند. بخشی که تحقیق و توسعه دارد و هزینه‌سنجینی را روی پژوهش انجام می‌دهد این می‌شود صنعت، وگرنه به غیر از این باشد می‌شود کارخانه.»

راه‌هایی از اقتصاد نشانی

وی در گفت‌وگو با پایگاه حفظ و نشر آثار رهبر انقلاب می‌افزاید: «اشتغال حوزه دانش‌بنیان اشتغال نخبگانی است، اشتغال نیروی تحصیل کرده است… ما قریب به چهار میلیون دانشجو داریم. ما در کشورمان بیش از چهارده پانزده میلیون نفر آدم تحصیل کرده داریم، راهی جز این نداریم که به این سمت برویم. نیروی انسانی فوق‌العاده‌ای داریم، برای حفظ و جذبشان، برای اینکه اقتصادمان را از این سلطه نفت رها کنیم، به تولید دانش‌بنیان نیاز داریم. در دوران تحریم ما تجربه کردیم که بدون نفت نمی‌م‌شود اقتصاد را اداره کرد. اگر تحریم نبودیم که الان خیلی از این شرکت‌های دانش‌بنیان وجود هم نداشتند. محمدرضا پورابراهیمی رئیس‌کمیسیون اقتصادی مجلس هم در این زمینه می‌گوید: دانش بنیان بودن فعالیت‌ها متحصر به کالا نیست و مربوط به خدمات نیز می‌تواند باشد.»

۵- مدیریت ضایعات یا پسماندهای کشاورزی
از عرصه‌های دیگر دانش‌بنیان در بخش کشاورزی، وجود ضایعات یا پسماند بخش کشاورزی است. پسماند کشاورزی معادل حدود ۳۰ درصد از محصولات تولیدی کشور و سرمایه بسیار ارزشمندی است که ایجاد و تکمیل زنجیره‌های ارزش می‌تواند منشا تحول عظیمی در ارزش افزوده بخش کشاورزی گردد. برای نمونه گانس و برگ‌های نیشکر می‌تواند برای تولید خوراک دام و نشویان و کاغذ و سرشاخه‌های خرما برای خوراک دام و نشویان مورد استفاده واقع شود. نکته قابل ملاحظه اینکه متأسفانه در ساختار وزارت جهاد کشاورزی برای مدیریت و پیگیری این موضوع مهم اهتمام جدی وجود نداشته است.

۶- اصلاح نظام توزیع محصولات کشاورزی

یکی دیگر از عرصه‌های دانش‌بنیان در بخش کشاورزی، اصلاح نظام توزیع در بخش کشاورزی است. در وضعیت کنونی، وجود واسطه‌های غیرضرور در فرآیند بازاریابی و بازاریرسانی محصولات کشاورزی از چالش‌های بخش کشاورزی است که این مسئله علاوهبر اینکه موجب گرانی محصولات کشاورزی شده است باعث شده منفعت اصلی این بخش به تولیدکننده واقعی نرسد؛ لذا دانش‌بنیان نمودن نظام توزیع کشاورزی و حذف واسطه‌های غیرضرور به نفع این بخش و همچنین در امری ضروری به نظر می‌رسد.

صفحه ۸

سه‌شنبه ۱۶ فروردین ۱۴۰۱

۳ رمضان ۱۴۴۳ - شماره ۲۲۹۹۴

پیشنهادهایی برای رفع مشکل کم‌آبی

امروز مسئله تامین آب به بزرگ‌ترین چالش بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران تبدیل شده است، چالشی که در پاره‌ای از موارد در حال تبدیل شدن به یک مشکل جدی است و برون رفت آن هم نیاز به اجرای طرح‌ها و برنامه‌های کوتاهمدت دارد و هم نیازمند اجرای طرح‌ها و برنامه‌های اساسی و بلندمدت است. به همین منظور فهرست انواع پیشنهادات راهبردی و کاربردی قابل بررسی و اجرا در این زمینه به شرح ذیل ارائه می‌گردد.

۱- تمرکز بر بهینه‌سازی و افزایش بازدهی (بازسازی و لایروبی) آب قنوت با توجه به هزینه کمتر آن نسبت به سایر روش‌ها و مزایای فراوان دیگری که بر آن مرتب است.

۲- ایجاد سازمان احیای قنوت‌ات در وزارت نیرو و یا وزارت جهاد کشاورزی به منظور احیاء و حمایت از فرهنگ ساخت و نگهداری قنوت‌ابه‌عنوان یک دانش کاملاً بومی و البته با استفاده از دانش و ابزار نوین.

۳- سرمایه‌گذاری کافی برای توسعه و تقویت طرح‌های آبچیزداری با کمک مردم و گروه‌های جهادی برای کنترل آب‌های سطحی و روان‌آب‌ها.

۴- برنامه‌ریزی برای احداث سد‌های زیرزمینی که سال‌هاست در برخی از کشورهای پیشرفته آغاز شده و نقش مؤثری در جلوگیری از خالی شده سفره آب‌های زیرزمینی دارد.

۵- برنامه‌ریزی برای ایجاد مخازن طبیعی جهت جمع‌آوری و ذخیره‌سازی سربز مزایاد آب سدها و نیز آب باران در فصول بارندگی (زمستان و بهار) با مشارکت بخش خصوصی.

۶- تمرکز بر تفاه و بازیافت فاضلاب شهرها و بازگرداندن آن به چرخه مصرف به جای استخراج منابع زیرزمینی.

۷- استفاده از آب خاکستری (آب مصرفی سیستم آداری و خانگی به جز فاضلاب توالت) برای صنایعی که مصرف آب آنها بالاست.

۸- الزام کارخانجات به‌ویژه کارخانجات پرمصرف مانند؛ صنایع فولاد و نیروگاه‌ها، برای بازیافت و ایجاد چرخه آب مصرفی در مجموعه خود.

۹- انتقال آب از مناطق پرآب به مناطق خشک و احیای دریاچه‌های حذفاصل شرق کشور (حذفاصل خلیج فارس، دریای عمان و دریای مازندران) با اولویت به تصفیه در مبدأ.

۱۰- سرعت بخشیدن به اجرای روش‌های مختلف آبیاری تحت فشار و هوشمندسازی آن و افزایش بارانه و همچنین تسهیلات موردنیاز برای گسترش آن با کمک بانک‌ها.

۱۱- اجرای فوری طرح شناسایی و شناسنامه‌دار کردن، چاه‌های غیرمجاز خانگی به‌خصوص در شهرهای بزرگی مانند تهران و یا مناطق روستایی و نصب کنتور روی چاه‌های مجاز و برخورد قاطع برای مسدودسازی چاه‌های غیرمجاز.

۱۲- تمرکز بر آموزش و فرهنگ‌سازی برای اصلاح و اجرای الگوی مصرف در بخش‌های مختلف اعصم از خانگی، صنعتی، کشاورزی و تامین تجهیزات پارانه‌ای از جمله شیرآلات هوشمند برای استفاده عمومی.

۱۳- تنظیم و تدوین قوانین و مقررات بازدارنده از جمله؛ جریمه نقدی، افزایش تصاعدی آبومنان، قطع آب مستترکین پرمصرف و یا حذف پارانه آب و برق و متقابلاً تبدیل آن به یارانه خدماتی برای قشر آسیب‌پذیر در سایر موضوعات ضروری.

۱۴- سرمایه‌گذاری برای صرف زهکشی اصولی آب سدها از مبدأ (سد) تا مقصد نهایی برای مصرف (زمین‌های کشاورزی).

۱۵- اتخاذ تدابیر لازم برای انتقال آب شور سد گنوند خوزستان به دریای آزاد یا دریاچه‌های آب شور داخلی و یا ایجاد کانال اتحرافی برای جلوگیری از ورود آب به دریاچه پشت سد برای خشکاندن آن.

۱۶- واگذاری مسئولیت شناسایی و کشف راهکارهای علمی و عملی برای رفع شوری آب سدها و دریاچه‌ها به شرکت‌های دانش‌بنیان.

۱۷- جلوگیری از انتقال آب شیرین به دریاچه ارومیه و تامین آب موردنیاز آن از طریق دریاچه مازندران.

۱۸- جلوگیری از خروج و استخراج آب شیرین رودخانه‌های زیرزمینی به دریای آزاد در مناطقی مانند بوشهر.

۱۹- بهره‌برداری از منابع آب‌های ژرف زیرزمینی در مناطقی مانند سیستان و بلوچستان که امکان آب‌رسانی به آنها وجود ندارد.

۲۰- بازسازی شبکه لوله‌کشی آب شهر و تعویض و بهینه‌سازی بخش‌های بسپوده که نشتی و هدررفت آب دارند.

۲۱- برنامه‌ریزی برای تفکیک شبکه آب شرب از آب غیرشرب و نیز فاضلاب سیاه از فاضلاب خاکستری، برای استفاده بهینه از آنها حداقل در شهرها و شهرک‌های جدید.

۲۲- اصلاح الگوی کنتد در بخش کشاورزی و به‌خصوص در مناطق کم‌آب و حذف محصولات آبر ک مصرف آب آنها بالاست.

۲۳- اقدام برای اجرای روش‌های نوین متداول در دنیا با بررسی روش‌های مبتکرانه به‌منظور جلوگیری از تبخیر آب پشت سد‌ها که گفته می‌شود بین ۶ تا ۱۶ درصد است.

۲۴- افزایش اجرای پروژه‌های بارورسازی ابرها در زمان و مکان‌های مناسب به‌گونه‌ای که نتیجه آن مشمول شهرهای کم‌آب شود.

۲۵- تجدیدنظر در مورد نوع و حجم فضای سبز شهری و استفاده از گیاهان کم‌مصرف و یا مصنوعی (مانند؛ درخت و چمن مصنوعی) یا سایر امکانات تزئینی جایگزین.

۲۶- حمایت از شرکت‌های تولیدکننده دستگاه‌های استحصال آب از رسوبات هوا و شرکت‌های خلّاق و ناوور در این زمینه.

۲۷- توسعه روش‌های کشاورزی گلخانه‌ای و روش نوین هیدروپونیک (کشاورزی بدون خاک) به‌خصوص در مناطقی که کم‌آب هستند.

۲۸- تلاش برای یکپارچه‌سازی زمین‌های کشاورزی به منظور مکانیزه‌سازی سیستم کاشت، داشت و برداشت و به‌خصوص اصلاح سیستم آبیاری آنها، از طریق ایجاد، توسعه و حمایت از تعاونی‌های کشاورزی و روستایی.

۲۹- تشدید قوانین حفظ پوشش گیاهی مراتع و جنگل‌ها و اقدام برای تقویت پوشش گیاهی زمین در جهت حفظ رطوبت خاک و کمک به نفوذ آب در زمین.

۳۰- مقابله با ایجاد و گسترش صنایعی (داخلی و یا بین‌المللی) که باعث تولید گازهای گلخانه‌ای و تغییرات گسترده آب و هوایی و اقلیمی می‌شود.

۳۱- توجه به اصول آمایش سرزمینی به‌خصوص در مورد صنایع و محصولات کشاورزی آبر (با مصرف بالای آب) مثل

۳۲- ترغیب بخش خصوصی به احداث تصفیه‌خانه فاضلاب، کارخانه آب‌شیرین‌کن یا تولید ضابطه‌مند با استفاده از روش‌های فوق‌الذکر (همانند نیروگاه‌های خصوصی)، به منظور تصفیه فاضلاب شهری و شیرین‌سازی آب دریاها و دریاچه‌ها با شرط خرید تضمینی آب تولیدی توسط دولت.

بدیهی است که اجرای هرکدام از طرح‌های مورد اشاره مستلزم بررسی تمام جوانب و پیامدهای اجرای آنها (در ابعاد مختلف) در درازمدت و کوتاهمدت و در نهایت انتخاب مقرون به صرفه‌ترین راهکارها برای مدیریت بهینه منابع آب‌های کشور است.

احمدرضا هدایتی